

VISOKI VULKANSKI STREHI AFRIKE

MIRO ŠTEBE

Gore pod vročim vzhodnoafriškim soncem v bližini ekvatorja so res nekaj posebnega in verjetno jim ni para drugje na svetu. So kar precej visoke: Kilimandžaro 5895 metrov, Mt. Kenija 5199 metrov, Mt. Meru 4556 metrov... Samotno se dvigajo nad širnimi savanami, kjer se med redkim grmovjem in za Afriko tako značilnimi strehastimi akacijami potikajo masajske črede in vse bolj redke antilope, zebre in žirafe. Kraljujejo nad ravnici, na katere so v davni preteklosti, ob svojem rojstvu, bruhalo pepel in lavo. Kasneje so popotnikom in karavanam kazale pot, na njihovih vrhovih pa so po prepričanju črnih plemen domovali najrazličnejši bogovi ter dobri in zli duhovi.

TRAKTAT O SREČI

Ker pobočja gorá zaustavljajo deževne oblake, so njihova vznožja zaradi obilice vode, sonca in rodovitne zemlje cvetoči vrtovi in pravi raj za poljedelce. Tam je vse polno z bananami in mangovci obdanih črnih vasic, ki jih krasijo drevesa z najrazličnejšim živo barvnim cvetjem. Tako žive in čiste barve je mogoče srečati le v tropih. Domačini pridno obdelujejo nasade kave, sisala, ananasa... Velika koruzna polja in njive krompirja, čebule, paradižnika in najrazličnejših eksotičnih rastlin zagotavljajo, da v teh predelih ni lakote: letina traja vse leto.

Prav prijetne so vožnje skozi te kraje; toliko je slikovitih prizorov, da tisti s fotografsko žilico res ne morejo mirovati. Človek nehote pomisli, kako mirno in srečno so ti ljudje verjetno živeli, preden so spoznali vrednote evropske kulture, hlepenje belega človeka po bogastvu, uspehu in gmotnih dobrinah. Čeprav niso imeli televizorjev, avtomobilov, elektrike in kokakole, so bila njihova življenja bogata. Imeli so čas zase, za svoje družine in prijatelje. Še zdaj, ko sem med vožnjo pogledoval za ženskami, ki so se zvečer vračale z njiv s svežnji poljskih pridelkov na hrbtih ali ki so nosle vrče vode na glavah k svojim iz blata zgrajenim kočam, ko sem gledal otročaje, kako pasejo živino in se razposajajo lovijo in igrajo ali pa opazoval moške, kako modrujejo ob pivu, zvarjenem iz banan, sem pomislil, da so tem ljudem prihranjene tegobe sodobnega sveta. Zanje res ni važna kriza socializma v Vzhodni Evropi, ne prizadenejo jih vojne, gospodarske in druge krize, ki divjajo po svetu. Živijo le za svoje majhne skrbi in radosti, se

predajajo sproščenim pogovorom s so-ljudmi in sanjajo, kako lepo bi bilo, če bi imeli uro s svetlečimi se številkami, ki bi jim strogo merila čas, ki ga imajo zdaj na pretek.

VZNEMIRLJIVA HOJA PO ZELENJU

Pobočja gora nad vasicami so porasla z gosto džunglo, ki se dviga nekako do višine 3000 metrov. Popotnika, ki prodira skozi te predele, prevzame eksplozija zelenih barv. Koliko otenkov zelenila obstaja! Ko hodiš skozi pragozd, se moraš čuditi pestrosti, bogastvu rastlinstva. Vse poganja, brsti, kipi, celo odmirajoče rastline, podrti debla, nudijo življenje novim zelenim bitjem. Džungla se ves čas obnavlja, spreminja. Hodiš skozi predele, kjer imajo vsa drevesa brade iz lišajev, druge zelene veje komaj prodirajo iz spon nešteti ovijalk in lian, spet druge se sprehajajo pod gostimi krošnjami visokih dreves, ki poberejo vso sončno svetlobo in ne dovolijo drugim rastlinam, da bi prerastle njihove korenine. Včasih pa je džungla tako gosta, da bi brez mačete ali sekire težko prodrli nekaj metrov s poti, ponekod, še zlasti v bambusovi goščavi, kakršna obrašča Mt. Kenijo, pa je pragozd prepreden z labirintom hodnikov, ki nudijo živalim dobre prehode.

Hoja po teh poteh je vznemirljiva, saj iz zelenila, ki naj bi pomirjalo, slišiš skrivnostne glasove, cvrčanje in petje najrazličnejših ptic, krike opic in drugih nevidnih živali. V blatu na poti lahko opazuješ sledove bivolov, včasih tudi slonov. Vsak čas pričakuješ bližnje srečanje s kakšno zverino, vendar so po pripovedovanju domačinov vsaj ob najbolj obiskanih poteh na afriške vrhove takšna srečanja redka. Živali se kolikor morejo izogibajo človeka, večina pa gre na pašo ali lov v poznih večernih ali zgodnjih jutranjih urah.

Nad pasom džungle se začenja območje nizkega grmičevja, polpuščav in gorskega močvirja. Od tam se že odpro širni razgledi čez džunglo proti savanam, jezerom in manjšim hribom v daljavi. Rastlinstvo je vse bolj skromno, vendar planince razveseljujejo nam v glavnem neznanе cvetlice živih barv, v močvirjih in ob potokih pa rastejo lobelije, velikim kaktusom podobne rastline, od katerih nekatere lahko zrastejo tudi po več metrov v višino. Mesnati listi, ki kot grive poganjajo iz olesenelih stebel, dajejo tem rastlinam prav fantastične in včasih kar

grozljive podobe. Pokrajina, okrašena s temi rastlinami, je res nenavadna, čisto nič podobna alpski; bolj spominja na prizore iz vesternov, še bolj pa je čudna podoba, ki se planincu odpre nad štiri tisoč metri. Obiskovalcu se nehote vsilijo primerjave z Mesečevo površino. Okameneli potoki lave so izoblikovali grebene z drznimi stolpi najrazličnejših rjavih barv. Mednje se vrivajo jeziki vulkanskega peska in pepela, ki nudijo slabo oporo gornikovi nogi, ko grize kolena navzgor po teh čudnih meliščih.

SKRIVNOSTNA VISOKA BELINA

Ti predeli so za hribovca, ki hoče opazovati, kot prva vadnica o delovanju vulkanov, erozije in ledenikov. Sledovi delovanja naravnih sil so tako očitni, da govorijo celo tistim, ki so v šoli najraje špricali. V pobočjih teh gora so zapisane čudovite zgodbe o moči in veličini narave, o njenih stvaritvah lepega in skladnega, o davnih dobah in neustavljivem času. Človek bi se iz teh zgodb lahko marsikaj naučil, vendar vse prepogosto prihaja v te kraje, da bi doživel čar pustolovščine, da bi se ovenčal z lažno slavo, da bi postal osvajalec, zmagovalec, da bi se slikal na vrhu visokih in eksotičnih hribov. Doma bodo pomembni le posnetki nasmejanih obrazov z zastavicami, zmagoslavno dvignjenimi v zrak. O glavobolih zaradi višinske bolezni, o prehitrem bitju srca, sunkovitem dihanju, o mrazu in bolečinah v nogah zgovodina ne bo govorila.

V srcih »zmagovalcev« pa vseeno ostaja spomin na nenavadnost, skrivnostnost teh vrhov. Ta nenavadnost, nedorečenost buri domišljijo in vabi. Vabi nazaj, k razmišljanju, k pripovedovanju o teh vrhovih. Sneg na Kilimandžaru je vabil raziskovalce na ekspedicije; kolikokrat se je na hrib vrnil Hans Meyer, preden je skupaj s Purtschellerjem prišel na njegov najvišji vrh! Sneg na Kilimandžaru je pritegnil Hemingwaya in številne druge pisatelje k pisanju, v svoje višave je zvalil leoparda, ki je ostal na gori, na robu kraterja, dokler niso njegovih kosti našli zvedavi planinci. Skrivnostno belino, ki se tako blešči na vrhu hriba, so hodili iskat črnski vojščaki, a so svojim poglavarjem lahko povedali le, da je tista bela snov tako mrzla, da boli, ko jo imaš v rokah in da je ni mogoče prinesiti v dolino, saj izgine, za sabo pa pusti le mokro sled.

Sneg na Kilimandžaru in drugih vrhovih v bližini ekvatorja pa vsako leto zvali k sebi tudi vedno več planincev, alpinistov in popotnikov. Lani so te daljne gore črne celine obiskali tudi člani PD Onger iz Trzina.

NAJPREJ NA MT. KENIJO

Odprava, ki jo je vodil Aleksander Čičerov, je štela 13 članov, od tega 12 Slovencev in enega Čeha, predsednika češkoslovaške planinske zveze Ladislava Jirasko, ki je tudi častni član planinskega društva iz Trzina. Odprava (uradno se je imenovala Slovensko-češkoslovaška odprava Kilimandžaro — Mt. Kenija 1989), je bila pripravljena ob stoti obletnici prvega vzpona na Kilimandžaro in 10. obletnici prvega češkoslovaškega vzpona na ta vrh. Člani odprave so bili na poti 26 dni — od lanskega 14. decembra do 10. januarja letos, tako da so novo leto dočakali na južni polobli, kjer je bilo takrat poletje.

Zaradi boljše aklimatizacije in sploh zaradi privajanja na afriške razmere so se trzinski odpravarji odločili, da najprej poskusijo priti na Mt. Kenijo. Gora je najvišja vzpetina v Keniji in leži le nekaj kilometrov od ekvatorja. Čeprav je nižja od Kilimandžara, je vzpon nanjo tehnično zahtevnejši, ker je gora razbita, bolj divja in tudi lepša od svojega višjega brata. Čeprav sta obe gori vulkanskega izvora, je ta podoba izrazitejša pri Kilimandžaru, saj je njegov najvišji in najbolj znani vrh Kibo skoraj v celoti ohranil podobo vulkanskega kraterja. Pri Mt. Keniji pa se je krater zrušil, tako da zdaj proti nebu kipi več drznih granitnih stolpov. Gora ima zato več vrhov in na nekatere, tudi na oba najvišja, Batian in Nelion, vodijo le plezalne smeri; najvišji za planince dosegljiv vrh je Point Lenana (4985 m) in prav njega so si Trzinci izbrali za svoj cilj (po višini je to tretji med Mt. Kenijinimi vrhovi).

Kot za večino drugih gora v bližini ekvatorja planinci tudi za vzpon na Mt. Kenijo lahko najamejo nosače in vodnike. Trzinci, ki se tudi štejejo med Gorenjce, pa so menili, da bo aklimatizacija zagotovo bolje uspela, če bodo vso za vzpon potrebno kramo na vrh odnesli na svojih plečih. Prepričani so bili, da se bo koristnost takšne aklimatizacije še zlasti poznala na denarnicah, samozavest pa so jim krepile tudi zares temeljite kondicijske in druge priprave na odpravo.

TROPSKI DEŽEVNI GOZD

Po obsežnosti in temeljitosti priprav bi se pri Trzincih lahko zgledovala tudi kakšna alpinistična odprava. Več mesecev pred odhodom v Afriko so pridno, praktično vsak teden, obiskovali vrhove v Julijcih in Kamniških Alpah ter Karavankah, povzpeli pa so se tudi na Grossglockner. Imeli so celó forsirane pohode z dodatno obremenitvijo v nahrbtnikih, izlete za usklajevanje značajev in pohode, na katerih so se učili pravilno dihati

in hoditi. H krepitvi vztrajnosti in trdnosti volje lahko prištejemo tudi prizadevna tekanja od sponzorja do sponzorja in od vrat do vrat pri ljudeh, ki bi lahko kakorkoli prispevali k uspešnosti odprave. Vse to jim je na gori še kako koristilo, vseeno pa se jim je začelo kolcat, ko so gledali druge planince, ki so lagodno z rokami v žepih korakali za vodniki in nosači in so se v celoti lahko posvečali doživljanju gore in občudvanju narave. To niti ni bilo čudno, saj so Trzinci imeli neznansko težke nahrbtnike. V njih so prenašali velike zaloge težkih češkoslovaških konzerv in zaloge vode, saj v nižjih predelih niso hoteli tvegati s pitjem oporečne vode; že tako se je vsake toliko časa kdo pritoževal zaradi želodčnih težav. Konzerve so nosili s seboj, čeprav so vedeli, da so za planinske izlete pretežke, ker so jih dobili zastonj, kot podporo odpravi iz Češkoslovaške. Zanimivo pri tem pa je bilo, da se niso želeli preveč obremenjevati s kruhom, tako da je te za večino ljudi osnovne hrane kmalu začelo primanjkovati. Ob samih konzervah so se morali tolažiti s pripovedovanjem o kruhu. Pletle so se cele pravljice o tistem hrustljavem, dišečem, še malo toplem kruhku, ki se kar raztopi v ustih. Sicer pa so Trzinci junaško korakali navkreber. V njihovi nameri jih ni moglo nič spodnesti. Že prvi dan vzpona skozi džunglo jih je pošteno namočil dež, vendar jih to ni prizadelo. Tolažili so se pač z mislijo, da če so že v tropskem deževnem gozdu, potem mora pač tudi deževati. Naslednji dan se jim je po robu postavilo res obsežno gorsko močvirje, ki je bilo zaradi obilne deževne dobe še posebej bohotno, vendar se vrli Trzinci tudi tokrat niso dali. Nasmihali so se drug drugemu, češ, saj tudi mi prihajamo iz »morosta« (močvirja), le da so naše mlake postavljene bolj vodoravno, tu pa, ko smo že v hribih, morajo biti tudi močvirja bolj pokonci postavljena. S težkimi nahrbtniki so skakali z ruše na rušo in iskali kolikor toliko varne prehode med blatnimi kotanjami.

NEDELJSKI IZLET NA KILIMANDŽARO

Ob koncu drugega dne hoje so dosegli zavetišče Mac Kinder's Camp, ki je že na višini 4300 metrov, zato se je pri nekaterih že poznala višinska bolezen. Vendar se Ongrčki, kot se trzinski planinci radi imenujejo, tudi tokrat niso dali. Odločili so se, da bodo naslednji dan naredili kar dve etapi. Težke nahrbtnike so pustili v Mac Kinder's Campu in se tako olajšani brez posebnih težav povzpeli na vrh Point Lenana. Zmagoslavno so se vrnili v zavetišče, saj so prvi del naloge opravili, zaradi boljše aklimatizacije pa so še en dan ostali v kampu. Dodatni dan so izkoristili za vzpon do kočice pri

dveh jezerih (Two Tarns Hut), povzpeli pa so se tudi na Peter's Point (4700 m), ki zahteva že tudi malo plezanja.

Taktika privajanja na višino, ki so jo ubrali, se je izkazala kot zelo dobra, saj kasneje na višjem Kilimandžaru z višino ni imel nihče težav. Tudi v najvišji koči na očaku afriških gora so bili vsi dobro razpoloženi, vsi so imeli tudi dober tek in glavobol, ki je mučil druge planince v koči, trzinskim planincem ni kratil spanja. Pri vzponu na streho Afrike so se tudi odločili za malo udobja. Privoščili so si namreč tudi vodnike in nosače, čeprav so vsi vedeli, da jih pravzaprav ne potrebujejo.

Vzpon na Kilimandžaro se je trzinskim odpravljajem tako spremenil v nekakšen nedeljski izlet, saj pot vse do zadnje kočice (Kibo Hut) na višini 4700 metrov sploh ni strma in naporna. Edina ovira, ki zadržuje planince, da še v večjem številu ne pridejo na vrh, je višina. Ljudje se na različne načine spopadajo z višinsko boleznijo, še najboljša taktika pa je počasna hoja, da se telo počasi privaja na nove razmere. »Pole, pole — počasi, počasi!« ves čas opozarjajo črnski vodniki, če pa so težave prevelike, je treba takoj sestopiti ali vsaj ostati kakšen dan več v kateri od nižje ležečih koč. Vrh je terjal že preveč žrtev, ki so nasedle njegovemu »pohlevnemu« videzu in so precenjevale svoje sposobnosti.

ČISTO NA VRHU AFRIŠKE STREHE

Trzincem je njihova dobra aklimatizacija celo ponagajala. Črnski vodniki so jih namreč za zadnji vzpon na vrh v koči Kibo zbudili že ob polnoči, tako da so proti vrhu krenili malo pred eno uro zjutraj. Vodniki so jim povedali, da je čas za vzpon preračunan tako, da bodo ravno ob sončnem vzhodu prišli na Gillman's Point (5685 m) na robu kraterja, naši planinci pa so bili na vrhu že dve uri pred tem, ko je sonce pokukalo izza sosednjega Mawenzija.

Vrh ni bil nič kaj gostoljuben, nič kaj afriški; prej se jim je zdelo, da so na Antarktiki. Bilo je zelo mrzlo, eden od članov odprave je dobil celo lažje omrzline na nogi, pihal pa je tudi močan veter. V soju baterij, ki so jim že pešale moči, so čutili, kako jim veter odnaša energijo in voljo po nadaljevanju vzpona po robu kraterja. Tudi črnskim vodnikom se ni dalo naprej; ni jih mikalo, da bi še eno uro hodili po mrazu do najvišje točke na gori, do Uhuru Peaka — Vrha zmage, zato so zatrjevali, da je pot naprej zaradi novo zapadlega snega nevarna in da še ni gazi naprej. Svetovali so sestop in ker so bili že vsi krepko premraženi, so se dali hitro pogovoriti. Na Kilimandžaru velja, da si bil na vrhu

že tudi, če dosežeš samo rob kraterja. Za vzpon na Gillman's Point vodniki planincem celo dajo diplome s potrdilom, da so bili na gori uspešni.

Le dva iz skupine, vodja odprave Aleksander Čičerov in jaz, se vodnikom nisva dala prepričati. Z drugimi sva sestopila toliko, da so prišli v varnejše predele, potem pa sva se sama podala na vrh. Drugič sva bila na Gillman's Pointu prav v času, ko je rdeče rumena perjanica prvih žarkov svetlobe oznanila krvavo rojstvo novega dne in ko je sonce pozlatilo stopničaste ledenike na vrhu kraterja. V mehki svetlobi kristalno čistega jutra sva se nato med granitnimi žandarji po dobro uhojeni snežni gazi sprehodila do Vrha zmage. Zmagoslavje pa je bilo nekoliko grenko, saj sva vedela, da bi tudi drugi člani odprave brez težav dosegli najvišjo točko na Kibu, če bi

vodniki upoštevali našo pripravljenost na višino in bi nam pustili še dve uri spanja. Veter se je namreč polegel takoj, ko je svetloba premagala temo, sončni žarki pa so dokaj hitro prinesli življenje in toplino tudi na vrh Afrike.

Z mešanimi občutki sva se spustila do prijateljev. Ko pa sva videla njihove nasmejane in zadovoljne obraze, sva se nasmehnila tudi midva. Predno smo šli na odpravo, smo govorili, da bi bilo lepo, če bi nas na vrh Gillman's Pointa prišlo vsaj nekaj, zdaj pa nas je bilo na robu kraterja kar 12 in večina je dosegla svoje višinske rekorde. Spoznali smo tudi dve zanimivi in lepi gori, srečali smo celo vrsto simpatičnih ljudi, za konec pa so nas čakali še safariji po narodnih parkih in čudovite, s kokosovimi palmami obrasle peščene plaže Indijskega oceana. Kaj bi hoteli še več?

VI. FILMSKI FESTIVAL V AUTRANSU

PUSTOLOVŠČINE V SNEGU IN LEDU

NUŠA PODOBNIK

Klobuk dol pred mladim danskim režiserjem Michaelom Christensenom in njegovim filmom »Sled« (The Track), s katerim je pri 24 letih osvojil najpomembnejšo nagrado Mednarodnega filmskega festivala snega in ledu, pustolovščine in zabave v francoskem zimskem središču Autransu!

Njegov film sledi pustolovščini Fridtjofa Nansena, norveškega raziskovalca, ki se je pred sto leti odpravil na Grenlandijo. In kako je film nastajal? V 40 dneh preko Grenlandije, več kot 500 kilometrov v hudem mrazu, in sicer na smučeh, narejenih po vzoru izpred sto let. Michael se je za ta »nori« projekt odločil potem, ko je prebral zgodbo o velikem raziskovalcu Nansenu, ki je med drugim leta 1922 prejel Nobelovo nagrado za mir.

STO LET POZNEJE

Mlademu Dancu se je zdelo ta avantura zgodovinsko pomembna, da pa bi bilo vse skupaj še zanimiveje, se je s štirimi Norvežani — junaki odprave odločil, da vse skupaj ponovijo na enak način kot je storil Nansen pred sto leti.

Na tiskovni konferenci je Christensen dejal: »Odpotovali smo iz istega kraja kot Nansen in pristali prav tam kot veliki raziskovalec. Sledili smo štirim mladim Norvežanom, in to večinoma s kamero na rami. Stara Laponka nam je izdelala škornje in oblačila iz usnja na način, ki so ga poznali pred sto leti, stari kovač je izdelal opremo, neki tesar iz Osla nam je

izdelal sani in smuči, gledališka kostumografka pa je oblikovala oblačila od hlač in svitrov do nogavic, vse po vzoru stare norveške vojske.«

Francozi so se težko sprijaznili z dejstvom, da se jim je kljub največjemu številu filmov v tekmovalnem sporedu grand prix izmuznil iz rok in so se moralno zadovoljiti z drugimi nagradami. Je pa žirija pravilno odločila, saj je to eden od redkih »pravih« filmov na tem festivalu. Vse ostalo, predvsem francoski delež, kar preveč opazno »koketira« s televizijo, tako da smo se na koncu reportaž že naveličali in je bila kakršnakoli »filmska« osvežitev sprejeta malodane z navdušenjem.

Vseeno pa so si Francozi prislužili štiri od sedmih nagrad in nekaj posebnih priznanj. Med francoskimi nagrajenci bi omenila dva: gre za skupino režiserjev, ki so se podpisali pod film »Lovec na med« (Chasseur de miel). Za dvajset minut nas filmska slika popolnoma prevzame in potegne v avanturo, ki pa je to le za nas, medtem ko je glavnemu protagonistu Mani Lalu, zadnjemu lovcu na med v Nepal, to vsakdanje opravilo. Vse skupaj je predstavljeno zelo nenavadno, s pridihom skrivnosti, češ, to je dovoljeno le izbrancem, tako da tudi za trenutek ne pomislimo, da ta zguban stavec vsega tega ne opravlja zaradi zabave, še manj pa zaradi filmske slave, ampak preprosto zato, ker se s tem preživlja on in njegova družina. Ne, zanese nas njegova žilavost, spretnost, ki mu jo lahko zavida marsikateri alpinist, in pa neverjeten pogum, kar pa sam pojasnjuje z božjo voljo.